

Den Haag, 8 september 2021

Betreft: kindvriendelijke en veilige asielopvang: juist nu urgent en van cruciaal belang

Geachte mevrouw Broekers-Knol,

De situatie in Afghanistan leidt ertoe dat mensen vluchten en ook in Nederland terecht komen. Er is momenteel een gebrek aan opvanglocaties om de evacuees uit Afghanistan op te vangen. Vanwege de kwetsbaarheid van meereizende kinderen, maken wij ons extra zorgen over hun situatie. Het is belangrijk dat de belangen van kinderen voorop staan bij het bewerkstelligen van veilige opvang. We moeten voorkomen dat kinderen die al zo veel hebben meegemaakt verdere schade oplopen. Kinderen hebben het recht kind te kunnen zijn, ook in deze situatie.

Onze organisaties maken zich grote zorgen dat het nu onduidelijk is wie de Afghaanse kinderen in de noodopvanglocaties zijn. Deze kinderen zijn nog steeds niet geïdentificeerd en geregistreerd en daarom niet in beeld. Het gebrek aan data en informatie over deze kinderen belemmert het opzetten van kindvriendelijke en veilige opvang. Gebrek aan informatie over deze kinderen maakt het immers onmogelijk om te beoordelen wat zij nodig hebben (e.g. bescherming, medische en psychosociale/mentale zorg, scholing).

Wij begrijpen dat deze plotselinge evacuatie specifieke uitdagingen met zich meebrengt. Wij waarderen het contact met het COA en zien duidelijke verbeteringen in de noodopvanglocaties ten opzichte van 2015, waaronder de afsluitbare douchehokjes in Heumensoord, toegang tot Wifi en de aanwezigheid van COA-contactpersonen kind.

Ondanks deze verbeteringen maken wij ons zorgen dat de bescherming van kinderen onvoldoende gewaarborgd is in de noodopvanglocaties, o.a. vanwege de grootschaligheid van de noodopvang en berichtgeving over verstopte toiletten.¹ Daarom geven wij u graag de volgende uitgangspunten mee om te voorzien dat de noodopvanglocaties kindvriendelijk en veilig zijn en perspectief bieden op reguliere opvang. Deze voorwaarden zijn o.a. gebaseerd op recent onderzoek van de Werkgroep Kind in azc² en onderzoek naar de leefomstandigheden van kinderen in noodopvanglocaties in 2015.³ Daarbij is het vanzelfsprekend dat een goede opvang voor alle bewoners, inclusief ouders, een voorwaarde is om de belangen van kinderen te waarborgen. Deze voorwaarden zijn:

1. Een deugdelijke administratie en registratie van alle bewoners, in het bijzonder kinderen.
2. Spoedige doorstroom naar reguliere opvang en voorkomen van onnodige verhuizingen.
3. Leefomstandigheden aangepast aan de belangen en wensen van kinderen.
4. Veiligheid van kinderen wordt gemonitord en is in beeld.
5. Duidelijkheid over de asielprocedure.
6. Spoedig toegang tot de juiste medische en mentale zorg.

¹ https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/doorstroom-stokt-noodopvang-afghanen-langer-nodig-dan-voorzien~b80f41cb/?utm_campaign=shared_earned&utm_medium=social&utm_source=whatsapp.

² Werkgroep Kind in azc, *Monitor: leefomstandigheden van kinderen in de asielopvang* (18 mei 2021), https://www.unicef.nl/files/Rapport%20Kind%20in%20azc_mei2021.pdf.

³ Kinderombudsman, *Wachten op je toekomst: kinderen in de noodopvang in Nederland* (KOM008/2016) en College voor de Rechten van de Mens, *Aanbevelingen: Mensenrechten in (tijdelijke) opvanglocaties voor asielzoekers en vluchtelingen* (2016).

7. Spoedig toegang tot regulier onderwijs, bij voorkeur buiten de (nood)opvanglocatie.
8. Aanbod van passende activiteiten, participatie van en informatievoorziening voor kinderen.

Aangehecht treft u een uitwerking aan van deze acht uitgangspunten. Deze punten zijn opgesteld vanuit de gedachte dat wij constructief willen samenwerken aan het realiseren van maximale bescherming van alle kinderen in (nood)opvanglocaties. Graag vernemen wij wie de contactpersoon is met wie wij het gesprek hierover kunnen vervolgen.

Wij zijn beschikbaar voor overleg mocht daar behoefte aan zijn. U kunt hiervoor contact opnemen met de coördinator van de Werkgroep Kind in azc, Arja Oomkens (aomkens@unicef.nl, 0643112817).

Met vriendelijke groet,

Mirjam Blaak

Voorzitter stuurgroep - Werkgroep Kind in azc

Directeur Defence for Children

Arja Oomkens

Coördinator Werkgroep Kind in azc

Specialist kinderrechten UNICEF

ANNEX: uitgangspunten kindvriendelijke en veilige asielopvang

Voor kinderen die in Nederland asiel aanvragen zijn de vier basisbeginselen uit het VN-Kinderrechtenverdrag relevant:

- Het discriminatieverbod uit artikel 2 IVRK.
- De verplichting het belang van het kind in iedere beslissing een eerste overweging te laten zijn (art. 3 IVRK).
- Het recht op ontwikkeling (art. 6 IVRK).
- Het recht om gehoord te worden (art. 12 IVRK).

Deze basisbeginselen vormen de leidraad voor onderstaande uitgangspunten voor een kindvriendelijke en veilige asielopvang.

1. Een deugdelijke administratie en registratie van alle bewoners, in het bijzonder kinderen. Breng zo snel mogelijk in kaart:
 - Hoeveel Afghaanse kinderen in de noodopvanglocaties wonen en wat hun leeftijd is.
 - Hoeveel kinderen onderdeel zijn van een gezin en hoeveel kinderen alleen reizen.
 - Welke psychosociale behoeften zij hebben.
2. Spoedige doorstroom naar reguliere opvang en voorkomen van onnodige verhuizingen.
 - Noodopvanglocaties zijn ingericht als tijdelijke woonvoorzieningen, waardoor er een gebrek is aan daglicht, weinig privacy en nauwelijks speelruimte. Kinderen zijn extra kwetsbaar en moeten daarom in aanmerking komen voor snelle overplaatsing naar de reguliere asielopvang en, na statusverlening, een woning in een gemeente. Stel waar mogelijk leegstaande panden ter beschikking aan gemeenten/het COA voor de opvang van asielzoekers en de huisvesting van statushouders, omwille van de noodzakelijke snellere doorstroming.
 - Zorg voor een stabiele leefomgeving en voorkom verdere verhuizingen tijdens de asielprocedure zodra kinderen vanuit de noodopvanglocaties in de reguliere opvang zijn geplaatst.
 - Plaats geen kinderen in de crisisnoodopvang (e.g. evenementenhallen, sporthallen).
3. Leefomstandigheden aangepast worden aan de belangen en wensen van kinderen.
 - Plaats gezinnen met kinderen apart van alleenstaanden; geef gezinnen een afsluitbare eigen ruimte. Privacy biedt kinderen en gezinnen (emotionele) veiligheid en geborgenheid en voorkomt bovendien slaapgebrek.
 - Zorg dat de ruimtes ook aan de bovenkant gesloten zijn om griep en overdraagbare ziektes te vermijden. Het College voor de Rechten van de mens constateerde in 2016 dat ziektes zich snel konden verspreiden omdat de ruimtes van boven open waren. Uit recente berichtgeving blijkt dat nu weer het geval in Heumensoord.⁴ Dit knelt extra ten tijde van de coronacrisis. Een corona-uitbraak vormt een reëel risico.
 - Bied mensen leefgeld en laat hen zelf koken, zodat ouders niet volledig afhankelijk zijn van het voedsel dat wordt aangeboden. Uit eerder onderzoek is gebleken dat kleine kinderen slecht eten in noodopvanglocaties waar geen leefgeld beschikbaar is of kookfaciliteiten zijn.⁵
 - Zorg voor toegang tot goede Wifi i.v.m. contact met familieleden en schoolwerk en bied voldoende computers/laptops.

⁴ <https://www.gelderlander.nl/heumen/heumensoord-is-zo-goed-als-klaar-voor-de-opvang-van-de-eerste-afghanen-en-dit-keer-gaat-het-anders-rust-en-privacy-daar-hebben-wij-het-meest-van-geleerd~a9bdd315/>.

⁵ Kinderombudsman, Wachten op je toekomst: kinderen in de noodopvang in Nederland (KOM008/2016), p.13.

- Maak het mogelijk dat kinderen met familie in Nederland bij hen kunnen logeren als zij dat verlangen, op basis van een administratieve plaatsing (met COA-vergoeding, zorgregeling en meldplicht zodat ze in beeld blijven voor procedure).
4. Veiligheid van kinderen wordt gemonitord en is in beeld.
- Zorg voor toezicht ook 's nachts op het terrein en ook in de toilet- en douchegebouwen.
 - Zorg voor afsluitbare, aparte en schone toilet- en douchegelegenheden.
 - Zorg voor aparte en deskundige aanspreekpunten voor kinderen (contactpersonen kind/CPK).
 - Monitor zorgvuldig of de veiligheid voor bewoners wel gewaarborgd is. Uit eerdere onderzoeken blijkt bijvoorbeeld dat het gebrek aan privacy tot een onveilig gevoel kan leiden bij ouders en kinderen en stress veroorzaakt.
5. Duidelijkheid over de asielpcedure.
- Op dit moment ligt de asielpcedure voor Afghanen stil in afwachting van nieuw beleid. Het is duidelijk dat Afghanen bescherming nodig hebben. Maak daarom haast met het bepalen van een nieuw asielseid voor Afghaanse vluchtelingen.
 - Bied snel duidelijkheid over de asielpcedure: zorg dat er altijd een vertegenwoordiger van Justitie/IND is om vragen te beantwoorden over de asielpcedure, algemeen en specifiek.
 - Zorg voor een spreekuur/voorlichting speciaal voor kinderen via Time4You (VWN).
 - Zorg voor toegang tot tolken.
6. Spoedig toegang tot de juiste medische en mentale zorg.
- Doe een uitgebreide medische screening met oog voor zowel de fysieke als psychische gezondheid, toegespitst op kinderen (en plaats ouders en kinderen naar een andere opvang als dat vanwege kwetsbaarheid nodig is).
 - Geef toegang tot medische en mentale zorg zoals deze voor asielzoekers geldt.
 - Zorg dat GZA structureel aanwezig is zodat actuele medische en mentale zorgvragen beantwoord worden en stel specialistische tweedelijns zorg en jeugdhulptrajecten niet uit.⁶
 - Zorg voor een goed aanbod aan psychosociale ondersteuning en zorg, bijvoorbeeld door collectieve activiteiten (zoals TeamUp, de Vrolijkheid, MindPower, specifiek voor jongeren).
7. Spoedig toegang tot regulier onderwijs, bij voorkeur buiten de (nood)opvanglocatie.
- Zorg dat kinderen zo snel mogelijk naar school kunnen gaan, bij voorkeur buiten de opvanglocatie en op een reguliere school. Dit geeft de structuur en stabiliteit die in noodopvanglocaties vaak niet aanwezig is⁷ en de kans om spelender- en lerenderwijs contacten op te doen. Uit eerder onderzoek blijkt dat kinderen in voormalige noodopvanglocaties vaak weken tot maanden moesten wachten om toegang tot onderwijs te verkrijgen, dit had met name te maken met het feit dat leerplichtige kinderen in deze locaties nog niet geregistreerd waren en daarom niet in beeld waren bij het COA.⁸

⁶ Zie voor eerdere ervaringen hiermee: *ibid.*, p. 19.

⁷ *Ibid.*, p. 23.

⁸ *Ibid.* p. 24.

- Investeer in scholen en leerkrachten om psychosociale ondersteuning voor kinderen in de klas toegankelijk en laagdrempelig te maken. Dit betreft zowel scholen voor nieuwkomers als voor reguliere scholen.⁹
 - Zorg voor aparte ruimten met computers waar kinderen hun huiswerk kunnen doen en zich terug kunnen trekken.
8. Faciliteer activiteiten, participatie en informatievoorziening voor kinderen.
- Faciliteer (leeftijdseigen) activiteiten voor kinderen zoals sport & spel, kunst & creativiteit en informatievoorziening; doe dit samen met landelijke organisaties zoals TeamUp, Time4You en de Vrolijkheid en met organisaties (o.a. sportverenigingen) uit de buurt.
 - Zorg voor voldoende financiering om deze activiteiten plaats te laten vinden.
 - Geef omwonenden, zelforganisaties en andere betrokkenen veel ruimte om activiteiten op te zetten. Betrek kinderen bij de organisatie.
 - Zorg voor voldoende recreatie- en speelruimtes voor kinderen waar zij ongehinderd en veilig kunnen spelen. Zorg ook voor een veilige en schone ruimte voor kleine kinderen om in rond te kruipen, zodat zij niet in hun motorische ontwikkeling worden gehinderd.
 - Creëer fysieke veilige ruimten in opvanglocaties, ook zonder structureel activiteitsaanbod, waar kinderen kunnen samen komen, contacten leggen, ideeën en zorgen delen en hun stem kunnen laten horen, ook in politieke fora. Uit voorgaand onderzoek is gebleken dat dit bijdraagt aan het gevoel van veiligheid en emotionele stabiliteit.¹⁰
 - Betrek bewoners en ook kinderen vanaf het begin bij het reilen en zeilen in de opvang (bijvoorbeeld via een bewonersraad).

⁹ [Save-the-Children-Rapport-Kifak.pdf \(savethechildren.nl\)](#).

¹⁰ [Save-the-Children-Rapport-Kifak.pdf \(savethechildren.nl\)](#).